

УДК 808.101-321.1

А.М. Каваленка

ПЕРФАРМАТЫЎНАЯ СУТНАСЦЬ І ЭТЫМАЛОГІЯ ЎЛАСНАГА ІМЕНІ

Этымалагічнае даследаванне ўласнага імені павінна праводзіцца ў сувязі з катэгорыяй “падзея”. У святле гэтай катэгорыі акт іменавання паўстае як маўленчае перфарматыўнае дзеянне, якое здзяйсняецца шляхам вымаўлення. Прызнанне перфарматыўнай сутнасці катэгорыі ўласнага імені акрэслівае канцэптואльныя контуры яго этымалагічнага даследавання, якое прадугледжвае, па-першае, рэканструкцыю перфарматыва, які з’явіўся матывам для ўзнікнення імені, і, па-другое, тлумачэнне ў святле базавай (фонавай) намінацыі шматлікіх мадыфікацый ўласнага імені, якія зацямяюць яго афіцыйна прынятую ў грамадстве формулу.

1 Этымалагічныя даследаванні ўласнага імені абавязкова павінны зыходзіць з сутнасці гэтай катэгорыі. Нашым гіпатэтычным дапушчэннем з’яўляецца думка аб перфарматыўнай прыродзе катэгорыі ўласнага імені. Такое дапушчэнне стасуецца з той акалічнасцю, што апелятыўныя імёны (індывідуальныя назвы і назвы рэальных прыродных класаў) з’яўляюцца канстатыўнымі. Перфарматыўная падзея супрацьпастаўляецца канстатыўнаму факту, што і адпавядае дзвюм анамастычным катэгорыям – уласнаму імені і індывідуальным ці агульным дэскрыптыўным назвам [1, 2].

1.1 Руская граматыка 40–50-х гадоў XIX стагоддзя бачыла ва ўзнікненні займенніка першай асобы зараджэнне самой катэгорыі імені. К.С. Аксакаў пісаў: “*Я, ты, ён*, бяспрэчна, адносяцца да імені. У граматыках жа нашых гэтыя словы называюцца займеннікамі. Але вельмі дзіўна ўявіць *я, ты* займеннікамі – замест якога імені ўжываюцца яны? Аднак само слова займеннік указвае на разрад імені” [3, с. 267]. Пацверджаннем этымалагічнай сувязі займенніка першай асобы з уласным іменем з’яўляецца той факт, што займеннік “я” і ўласнае імя ў маўленні з’яўляюцца карэфэрэнтнымі адзінкамі, напр.: – *Ты забыўся, а я – я, Зянон Белапёрка!* – *памятаю* (Бондар); – *А вы хіба не Вера Рыгораўна?* – *Не-е... Я Ліна Лушнікава...* (Грахоўскі). “Першае і, значыць, найбольш істотнае самапраяўленне *Я ёсць імя*” [4, с. 62].

Маўленчыя акты самаідэнтыфікацыі перфарматыўныя: яны – само дзеянне. “Той ёсць “ego”, хто в ы м а ў л я е “ego” [5, с. 294]. Сутнасць перфарматыўнага выказвання ў тым, што яго роля – не апісанне, а з д з я й с н е н н е. Яно не факт, а – падзея (справа), якая здзяйсняецца шляхам гучання і можа мець юрыдычныя наступствы. “Перфарматыўнае выказванне ёсць артыкуляванае дзеянне, якое здзяйсняецца толькі праз вымаўленне” [5, с. 309]. Г у ч а н н е з’яўляецца дыягнастычным момантам, які дазваляе звязаць моўную адзінку з самой падзеяй і распазнаць яе перфарматыўную сутнасць. Іменаванне (рус. имянаречение) – маўленчае дзеянне такога ж тыпу, як клятва, абяцанне, пажаданне, падзяка і да т.п. Пакуль формулы гэтых актаў не п р а г у ч а л і, іх нельга лічыць здзейсненымі.

1.2 Нельга не прыкмеціць, што момант гучання – гучнасць – культывуецца ва ўжыванні ўласнага імені ў маўленні. Гук іграе галоўную ролю ў выражэнні сэнсу імені, напр.: *Другі баран – ні “бэ”, ні “мя”, А любіць гучнае імя* (Крапіва); – *Ты будзеш Сенья. Гучыць па-пралетарску. Сенья! А што, добра! Я запішу цябе на сваё прозвішча.* (Асіпенка). На думку даследчыка імені П. Фларэнскага, уласнае імя прызначана не для канцэнтрацыі ўвагі, а для *медытацыі*, у якой галоўным момантам з’яўляецца гук: “Што ж ёсць прадмет такой медытацыі? — Не вобразы, а *само імя*, як слова, славесны арганізм, а ў ім – важнае значэнне гук яго” [4, с. 104]. Пра медытаўную сутнасць імені піша таксама А.Ф. Лосеў: “Усё жыве іменем і сведчыць пра яго <...>. Кахаючы, мы

паўтараем любімае імя і прызываем да любімага праз яго імя. У нянавісці мы кляім і прыніжаем таго, каго ненавідзім, праз яго імя. І молімся, і клянём праз імёны..., і няма межаў жыццю імя, няма меры яго магутнасці” [6, с. 254]; параўн.: *У горкія і светлыя мінуты жыцця з ёю было яго імя. “Віця, Віцечка, Віцька!” – паўтарала яна сабе нават услых (Дудзюк).*

Уласнае імя як артыкуляваная адзінка прызначана для вымаўлення: *Не раз і не два штоночы згадала яна /Маня/ Ганну з такой нянавісцю, што не магла **вымавіць** яе імя: не знаходзіла, здавалася, вартых слоў (Мележ); Не магу **выгаварыць** паганнае імя Тацяны. Ніколі ў жыцці не змагу палюбіць гэтае слова. У ім адно толькі гора для мяне (Казлоў). “Імя, – піша Ян Скрыган, – <...> заслугоўвае, каб яго шанавалі і лічылі на першым месцы, каб яго *вымаўлялі*, а не падменьвалі ініцыяламі... Паглядзіце, як аўтарытэтна і ганарова **гучаць** (вылучана намі. – А.К.) Аляксандр Пушкін, Леў Талстой, Янка Купала, Якуб Колас” [7, с. 231].*

Кожнае ўласнае імя ўспрымаецца як свайго роду акорд – гарманічнае спалучэнне пэўнай колькасці гукаў, адценняў, тонаў і да т.п., напр.: **Стэфанія!** *Я заўсёды звярталася да яе менавіта так, называючы проста **ІМЯ** – мяккае, добрае, ласкавае, – укладваючы ў яго ўсю значнасць і велічнасць (А. Станюта). Якое прыемнае, цудоўнае імя **Іван**. Яно **гучыць** коратка і проста (3 размовы). Дзякуючы перфарматыўнай прыродзе, уласнае імя валодае ўласцівацю танічнасці (музыкальнасці). Падобна таму, як разумеюць бясслоўную музыку, чуюць і разумеюць музыку бясслоўнага імені. Не маючы значэння, але будучы танічным па сваёй сутнасці, уласнае імя здольна перадаць у маўленні няўлоўныя абертаны суб’ектыўнага сэнсу. Падбіраецца мілагучнае імя, каб яно гучала гарманічна, а не дысанансам, як гэта часам бывае ў рэальнасці, калі імя не пасуе да прозвішча. “Ці не камічна і здэкліва гучаць замежныя імёны *Анжэла, Мэрлін, Сэм, Джон, Леапольд, П’ер* і падобныя ў спалучэнні са славянскімі або беларускімі прозвішчамі: *Таўкач, Торба, Зорак, Шыла, Лапата, Бяззубік, Чобат, Валавік?!*” [8, с. 35].*

Момант гучання актуалізуецца ў схільнасці носьбітаў мовы “сіметрызаваць” (рыфмаваць) уласнае імя. Рыфма-адгалосак як бы “высякае” з імені той ці іншы сэнс – імя асэнсоўваецца ў сувязі з тым, з чым рыфмуецца, напр.: *Наша Сора то шые, то пора. Наш Пятрок ходзіць без парток. І наш Пятрок без парток. Пайшоў Пятрок без парток. Кахаў Ганулю, ды ўзяў дулю. Кахаў Ядвігу, ды далі фігу. Які чорт Хама, така й сама. Які Хомка, такая й жонка. Багат Хвадзей – поўна хата дзяцей. Пусціўся Мікіта на валакітую. Барысе, Барысе, сам бараніся. На Ілью налью перапеч поўну печ. Палажылі Саўку на голую лаўку. Там у Саўкі печкі й лаўкі. У нашай Кацярынкі штодзень ці хрэсьбіны, ці радзінкі. У Саўкі смаленыя лаўкі. Маўчы, Грышка, бо пацячэ жыжжа. Атаўка – сену дабаўка, ды не накасіў Саўка. Сора, Сора, будзеш гуляць, як учора. Хоць за Лыску, абы блізка. Кепска, пане Грыгорый, што далей, то горай. Хоць Міхайла, абы быў Папіхайла. З’еш акрайчык, будзе сын Мікалайчык. Да Юр’я корму і ў дурня [9].*

Запатрабаваннем “ідэалагічнага гучання” выкліканы былі да жыцця шматлікія ўласныя імёны, якія бытавалі ў свой час у моўнай практыцы: *Кім* (Камуністычны Інтэрнацыянал Моладзі), *Рэм* (Рэвалюцыя міравая), *Акцябрына* (народжаная Акцябром) і да т.п. Безумоўна, “гучанне” з’яўляецца прычынай распаўсюджання такіх прозвішчаў, як *Гром, Громаў, Грамыка* і пад. “У вёсцы Старыя Грамыкі (Гомельшчына) амаль усе жыхары мелі прозвішча Грамыка. У суседніх Новых Грамыках, дзе больш за 200 двароў, таксама ўсе жыхары з прозвішчам Грамыка” [8, с. 35]. А вось прыклады “моўнай глухаты” (В. Шур): *Сталіна, Турбіна, Рэўдзіт* (рэвалюцыйнае дзіцё), *Авангард, Электрон* і да т.п. *Кінамеханік тут фігура! Самі пабачыце. А як яго імя, ніколі не здагадаецца: **Молат**. Праўда, **Молат Дзмітрыевіч**. Самае індустрыяльнае імя ўляпілі бацькі на ўсё жыццё (Грахоўскі).*

1.2.1 Гучнасць імені разумеецца як слава яго носьбіта. Носьбіт гучнага імя з’яўляецца шырока вядомым (напр., сусветнавядомы паэт, вучоны, музыкант і г.д.). Можна, такім чынам, гаварыць, што ўласнае імя мае сваю экстэнсію – свой дыяпазон гучання, які ў мове называецца славай, папулярнасцю. Імя як бы напаўняецца цытатным гулам, які даходзіць да ўспрымальніка з усіх папярэдніх сітуацый яго гучання. Слава (і няслава) папярэдніх носьбітаў уласнага імені даходзіць да паслядоўнікаў, напр.: – Хлопчык, цябе як завуць? – пісклявым голасам запыталася пачвара. – **Сеня**, – перасмяглымі ад страху губамі сказаў Серафім. – Бач ты, Сеня! – падзівіўся вырадак. – **Сенька Разін!**... Чуў пра такога? (Асіпенка); – Як цябе завуць? – спытала ў яго Марыя Міхайлаўна. – **Юра**... – Добрае імя. Скажы, Юра, што ты ведаеш пра свайго славутага цэзку? – Гэта пра **Гагарына**? (Мяжэвіч); – **Адольф** дык **Адольф**, даўней імя вродэ людскае. А как этот гад аб’явіўся – клічка разве што для шалёнай сабакі (Клетановіч).

Сутнасць перфарматыва клічная. Клікаць (*гукаць*) не тое, што *зваць*. Дзеяслоў *зваць* змяшчае апелятыўную сему, якая ўказвае на знешнюю прываблівасць (*зваць* – вабіць). Кліч жа не заве, а пабуджае, узнімае. Істотным з’яўляецца тое, што кліч гучыць, кліч – гэта гуканне. *Хай гучыць у будаўнічых клічах Неўміручы, Ленінскі завет!* (Лявоны); *Над краінай прагучаў баявы кліч: усё для фронту!* (Данілевіч). Той, каго завуць, – прыходзіць, а той, каго клічуць (гукаюць), – з’яўляецца. Аднак “з’явіцца можа толькі тое, што існуе перш за ўсё само па сабе, да ўсякай з’явы, г.зн. сутнасць. Сутнасць, каб з’явіцца, павінна дзейнічаць, г.зн. неабходна энергія сутнасці” [6, с. 685].

Заклік – катэгорыя духоўная і ідэалагічная, напр.: *Першамайскія заклікі Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза* (ТСБМ). Можна дапусціць думку, што функцыя зваротка – гэта другасная функцыя ўласнага імені. Спрадвечна ўласнае імя было прыстасавана не для выканання апелятыўнай функцыі, а з’яўлялася моўным перфарматывам, іграла вакатыўную ролю. Па імені чалавека гукаюць, аклікаюць, напр.: – **Цімох! Кірыла!** – *нарэшце гучае дзед Мірон. – Падыдзіце сюды!* (Даніленка); параўн. вакатыўныя сказы, напр.: **“Панас!”** – *вырваўся невыкрык з грудзей старога...* (Колас).

Усякі перфарматыў з’яўляецца цытатай. Цытата і разумеецца як заклік (ад лац. *cito* – заклікаю ў сведкі). Ва ўласных імёнах яўна ці няўна прысутнічае перфарматыўны кліч. “Кіргізы, – адзначае В.А. Івашка, – даюць такія імёны: *Байболсун* (*Няхай будзе багатым!*), *марыйцы – Пай барды* (*Няхай будзе багаты!*). Калі дзеці часта паміраюць, туркмены ў такіх выпадках даюць такія імёны, як *Турсун* (*Няхай ён ацалее!*), туркі – *Дурды* (*Застанься!*), узбекі – *Тохта* (*Пачакай, затрымайся!*), камчадалы – *Кетлея* (*Не памірай!*), чэчэны і інгушы хлопчыкам даюць імя *Ваха* (*Жыві!*)” [10, с. 27].

Факты рэлевантнасці перфарматыўнай матывацыі пры ідэнтыфікацыі асобы можна сустрэць і ў сучасным маўленні, напр.: – *Ён [выкладчык] табе паставіць залік, ты разбіраешся, а я – “Здравствуй, дерево”* (3 размовы).

Такім чынам, этымалагічнае даследаванне ўласнага імені павінна праводзіцца ў сувязі з катэгорыяй “падзея”. У святле гэтай катэгорыі акт іменавання паўстае як маўленчае перфарматыўнае дзеянне, якое здзяйсняецца шляхам вымаўлення. У шырокім сэнсе ўласнае імя з’яўляецца цытатнай формулай маўлення і належыць да сферы маўленчага этыкету.

2 Этымалогія ўласнага імені прадугледжвае два моманты: 1) рэканструкцыю перфарматыва, які з’явіўся матывам для ўзнікнення імені; 2) тлумачэнне ў святле базавай намінацыі шматлікіх мадыфікацый уласнага імені, якія зацямяюць яго афіцыйна прынятую ў грамадстве формулу.

2.1 Складанымі для выяснення этымалагічнага матыву з'яўляюцца ўласныя імёны, якія, перадаючыся ад народа да народа і ад эпохі да эпохі, змяняюцца да непазнавальнасці. Уласныя імёны не перакладаюцца з адной мовы на другую, а запазычваюцца мовамі і прыстасоўваюцца да новага для сябе моўнага асяроддзя, напр.: Іван (Расія, Украіна, Беларусь), Ян (Польшча, Чэхія, Славакія), Іаган (Германія, Аўстрыя), Джавані (Італія), Вано (Грузія), Жан (Францыя), Джон (Амерыка, Англія) і да т.п. Існуе версія, што гэтае хрысціянскае імя ўзыходзіць да выразу “Хай мілуе Бог” [7, с. 150]. Верагоднасць такой версіі пацвярджаецца наяўнасцю ў сучасным маўленні варыяцый адзначанага канфесійнага выклічніка, напр.: бел. Барані (бронь) божа!, Крый бог! (параўн. пол. *Niech Pan Bóg kruje!*), Няхай бог крые (мілуе, ратуе, бароніць)!, Божа збаў! (ТСБМ) і да т.п. Абапіраючыся на гэты факт, можна дапусціць, што формула імені, якая па-рознаму рэканструіруецца ад мовы да мовы (Іван, Ян, Джон...), спрадвечна іграла ролю абярэга. Абараняльная роля ўласнага імені – вядомы ў мовах свету факт [10, с. 41].

Перфарматыўная сутнасць уласна славянскіх імён больш празрыстая. Так, момант перфарматыўнага дзеяння – слаўлення (велічання) – захоўваецца ў славянскіх уласных імёнах з кампанентам *-слаў*. Дзеяслоў *славіць* – перфарматыў: *Слава Богу!* – *Збавіцелям слава!* (Колас); *Слава ж табе, маладая дзяржава, Слава на ўсю неабдымную шыр!* (Глебка); *Слава інжынерам і вучоным, Што праклалі ў космас першы след!* (Панчанка). Ва ўласных імёнах *Яраслаў, Меціслаў, Станіслаў, Прадслаў, Браніслаў* і да т.п. момант “гучнасці” выражаны структурай імені.

Перфарматыўную сутнасць мае акт пажадання: пажаданне ніякім іншым спосабам нельга здзейсніць, як толькі вымаўляючы формулу “*Жадаю...*”. Дэзыратыўная (пажадальная) роля імені існуе ва ўсіх народаў Зямлі. *Булат* (гатунак сталі) – гэтае імя-пажаданне вядома ў многіх народаў Азіі. Пажаданне эксплікавана ў славянскіх імёнах *Людміла, Дабрыня, Уладзімір, Уладзіслаў, Усевалад, Станіслаў* і да т.п. Такія імёны пераклікаюцца з сучаснымі пажаданнямі-перфарматывамі, што ўзнікаюць па мадэлі “*Будзь + <...>!*” [2, с. 13].

2.2 Этычныя перфарматыўныя выразы схільны да акамадацыі, якая можа прывесці да страты этычным выразам сувязі са сваёй папярэдняй матывавальнай базай. Актуальным у гэтым выпадку з'яўляецца этымалагічнае даследаванне такіх этыкетных выказаў.

Акамадацыйная мадыфікацыя этыкетных формул маўлення – інтэрнацыянальная з'ява маўлення. Скарочаная форма рус. *здравствуйте* (*здравствуй*), якая ўзнікае пры хуткім тэмпе маўлення, – *здрасть* [*здрас'т*]. Можна тут прывесці і адказ вайскавай калоны на прывітанне падчас параду (“*Здравствуйте, товарищи солдаты!*” – “*Здравжелтовмарш!*” (*Здравия желаем, товарищ маршал!*)), у якім словы пазбаўляюцца выразнасці і зліваюцца ў суцэльную плынь. Вядома, што рус. *спасибо* з'яўляецца рэдукаванай формай ад *Спаси тебя (вас) Бог*. Паводле такой жа мадэлі сучасная польская моладзь ужывае скарочаныя этыкетныя формулы: *Siema, siemka – Jak się masz?*; *Pozdro – Pozdrowienie*.

Да катэгорыі этычных формул належыць і ўласнае імя. Этымалагічны аспект уласнага імені ўзнікае з прычыны яго акамадацыйнай сутнасці: “...імя цалкам пластычна і ў дасканаласці ўспрымае кожны націск на сябе” [4, с. 94]. Як і іншыя этычныя выразы, уласнае імя можа мадыфікавацца. Калі ўзяць рад *Іван, Ваня, Ванюша, Ванятка* (ёсць больш за сто мадыфікацый гэтага імені) або *Марыя, Машиа, Машанька, Маруся, Марусенька, Маня, Муля...* (вядома звыш двухсот дэрыватаў ад гэтага даўняга і шырока распаўсюджанага імені), то тут “па прычыне спецыфічнага значэння і функцый антрапонімаў не прыходзіцца гаварыць аб якіх-небудзь семантычных адрозненнях;

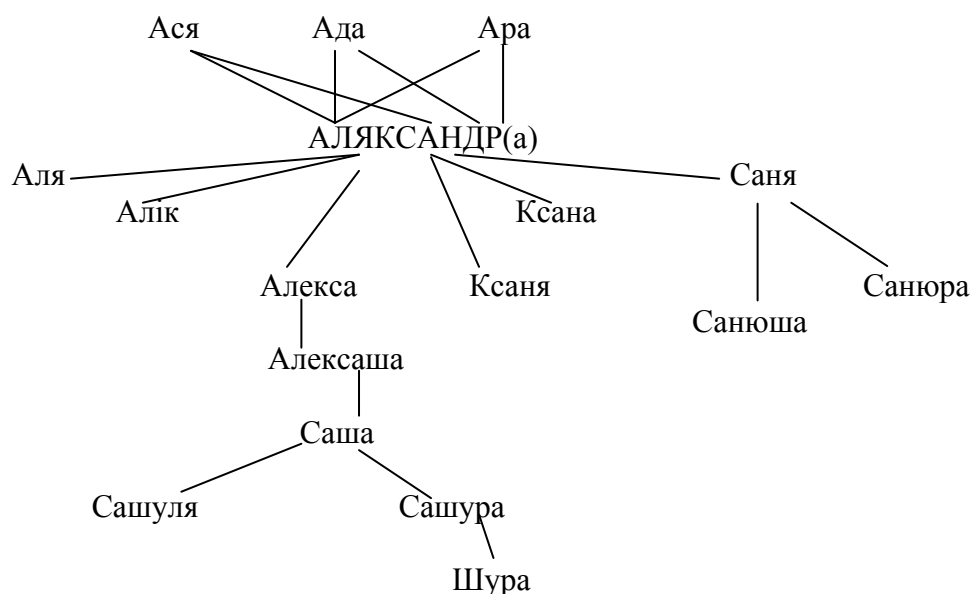
разыходжанні паміж аднакарэннымі мадыфікацыямі зводзяцца да эмацыянальна-экспрэсіўнага пачатку” [11, с. 13].

Гэта прыводзіць да страты сувязі з папярэдняй афіцыйнай версіяй імені. Узнікае неабходнасць этымалагічнага каментару. Такі каментар у тэксце можа спадарожнічаць зрэдукаванаму ўласнаму імені, напр.: *Клёпа* – скарочанае імя ад *Клеапатры* (Новік); – *Добра вашаму сыну, Нарц Нарцавіч* (так скарочана называюць у “ДагіПе” Капейскага) (Канановіч); – *Он Оныч, напэўна Радзівон Пракопавіч, пачаў выкладваць усё, што ведаў пра гэтую навіну* (Кулакоўскі).

Уласнае імя прыстасоўваецца да сітуацый, у якіх яно гучыць. “*Мяне Віцём завуць. Віця Салавей*”. – “*А мяне Маняю клічуць, пішуць Марыяй*” (Далідовіч); *Паварочваючыся на правы бок, лётчык сказаў: “Завіце проста Аляксей”* (Воранаў); – *У нас толькі настаўнікаў ды старых завуць па бацьку. А я проста Аляксей*. (Грахоўскі).

Акамадацыя ўласнага імені спрыяе яго перайначванню і мадыфікацыі: *Мікалай* – *Коля*, *Анатолій* – *Толя*, *Серафіма* – *Сіма*, *Алена* – *Лена*, *Наташа* – *Ната*, *Алімпіяда* – *Ліпа*, *Вольга* – *Оля*, *Марыя* – *Маша*, *Люся*, *Дуся*, *Муся*, *Люка*, *Гека*, *Ліка*. Імёны часта змяняюцца да непазнавальнасці. Чалавеку з замежжа даволі складана зразумець, што асабовае імя *Шура* ёсць проста іншым спосабам вымаўленае імя *Аляксандр* (мы з цяжкасцю разумеем, калі татары вымаўляюць яго як *Эскандэр*).

Уласныя імёны неабходна этымалагізаваць вельмі асцярожна, папярэдне вывучыўшы магчымасць іх фанетычнай трансфармацыі. Уласныя імёны з’яўляюцца рэмінісцэнтнымі. У іх гучыць тая ці іншая фанетычная тэма (матыў) афіцыйнай версіі ці тэма ўзнікшых неафіцыйных версій. Напрыклад [12, с. 113]:



Прадстаўлены малюнак нагадвае сузор’е. Не выпадковым з’яўляецца той факт, што слова *сузор’е* ўжываецца ў публіцыстычных творах у адным кантэксце са словам *імя*: “*Якое багацце імён! Якое бліскучае сузор’е талентаў*”, – пісаў В. Бялінскі (Пантеон дружбы на 1834 г.); “*Нідзе на працягу няпоўных ста гадоў не з’яўлялася такога яркага сузор’я вялікіх імён, як у Расіі*”, – адзначаў М. Горкі (Разрушение личности).

Этымалагічная гісторыя ўласных імён можа быць звязана з механізмам рэдукцыі. Рэдукцыяй актыўна карысталіся стваральнікі гучных ідэалагізаваных імён. Этымалогія такіх імён звычайна з’яўляецца празрыстай, аднак некаторыя з іх патрабуюць этымалагічнай даведкі. “*Можа пазнаёмімся?*” – “*Вы – наша славуцасць,*

дык я вас ведаю, Алесь. А я – Іста. Іста – Іосіф Сталін” (Далідовіч); параўн. імёны-абрэвіятуры і складанаскарочаныя словы: *Любісціна* (*Любі ісціну*), *Рэўмір* (*Рэвалюцыя міравая*), *Марлен* (*Маркс – Ленін*) [10]. Прачыталі імя *Ленін* наадварот, г.зн. справа налева, і атрымалі імя *Нінэль* – папулярнае і зараз.

Такім чынам, факт прызнання перфарматыўнай сутнасці ўласнага імені выразна акрэслівае канцэптуальныя контуры этымалагічнага даследавання гэтай катэгорыі. Матывам узнікнення ўласнай намінацыі з’яўляецца перфарматыўнае дзеянне – намінацыўны акт, які ажыццяўляецца шляхам артыкуляцыі формулы ўласнага імені. Уласнае імя выяўляе надзвычайную пластычнасць – прыстасоўваецца да абставін і тыпу маўлення, што прыводзіць да страты яго першаснай матывацыі і пераводзіць ўласнае імя ў склад этымалагічна рэлевантнага моўнага матэрыялу.

СПІС ЛІТАРАТУРЫ

1. Сенкевич, В. И. События и факты в языке-речи / В. И. Сенкевич // Вучоныя запіскі Брэсцкага дзярж. ун-та імя А. С. Пушкіна : у 2 ч. Ч. 1. – 2007. – Т. 3. – С. 52–65.
2. Сянкевіч, В. І. Ідэя быцця і катэгорыя імені / В. І. Сянкевіч // *Имя и слово* : сб. науч. и учеб.-метод. тр. Вып. 2 / БрГУ им. А. С. Пушкина, Ин-т нефилологии Академии Подляской ; под общ. ред. В. И. Сенкевича. – Брест : Академия, 2006. – С. 4–15.
3. Виноградов, В. В. Русский язык (грамматическое учение о слове) : учеб. пособие для вузов / В. В. Виноградов ; отв. ред. Г. А. Золотова. – 3-е изд. – М. : Высш. школа, 1986. – 639 с.
4. Флоренский, П. Имена / П. Флоренский. – М. : Купина, 1994. – 216 с.
5. Бенвенист, Э. Общая лингвистика / Э. Бенвенист, пер. с франц. Ю. Н. Караулова, В. П. Мурат ; под ред. Ю. С. Степанова. – М. : Прогресс, 1974. – 449 с.
6. Лосев, А. Ф. Бытие – имя – космос / А. Ф. Лосев ; под общ. ред. А. А. Тахо-Годи и И. И. Маханькова. – М. : Мысль, 1993. – 958 с.
7. Скрыган, Я. Імя / Я. Скрыган // Некалькі хвілін чужога жыцця : апавяданні, успаміны, роздум / Я. Скрыган. – Мінск : Маст. літ., 1990. – С. 229–232.
8. Шур, В. В. 3 гісторыі ўласных імён / В. В. Шур. – Мінск : Выш. школа, 1993. – 159 с.
9. Касько, У. К. Палескі дзівасіл : бел. народныя прыказкі, прымаўкі, выслоўі : са скарбніцы А. К. Сержпутоўскага / У. К. Касько. – Мінск : Выш. школа, 2005. – 383 с.
10. Ивашко, В. А. Как выбирают имена / В. А. Ивашко. – Мінск : Выш. школа, 1980. – 174 с.
11. Бондалетов, В. Д. Стилистические ресурсы лексики русского языка / В. Д. Бондалетов // *Лексика и словообразование русского языка*. – Рязань : Рязан. гос. ун-т, 1982. – С. 6–28.
12. Сулова, А. В. О русских именах / А. В. Сулова, А. В. Суперанская. – 2-е изд., испр. и доп. – Л. : Лениздат, 1991. – 220 с.

Kavalenka A.M. Performative Essence and Etymology of Proper Names

The author proves the performative essence of proper names and shows that such interpretation of the category of a proper name helps to study its etymology which requires both reconstruction of the performative act that was the motive for nomination and interpretation of numerous modifications on the background of nomination that obscure the official name.